

բողոք. նշանակութեամբ ասացրբ եր-
բան, որ երկուքն ալ չարախօյն ան-
բառ տեսակներ են: Գնաց կրնանք
յիշել միւս բառերուն ալ տուած նը-
մանօրինակ սղարագ ալ մեկնութիւն-
ները. մեր արդի նաւ. յիշել որ իր
ուսարարականութիւնները պաշտպա-
նեալ համար, փշտոնաւորութիւնն
բազմաբարեւ հայտը եւ մը զոգ-
նից, որ յիսակն բռնող հայ գրական-
նութիւնը բազմապէս մեղմանալ տա-
րմիւր մ'է: Կը բանք նաեւ կենդանի
դարձեալներու գէժ խի ըրած նա-
խատիւնն, և այլն:

Այսքան անգէ՛տ է Պէկեան է-
ֆէնտին. չգիտէր միթէ որ սպարու-
թիւնը, եղբայրութիւնը, աւելը, հա-
տարակազ կարծիքը, մամանսը, և
այլն, մեծ գերեր ունին բաւական
նախախտման մէջ: Զոր օրինակ. երբ
կրտսէր շերտ մը միջիւնն ու մտաւ,
հոս յայտնապէս կը տեսնուի որ շերտ
բան է. փառն զի այն կենդանիին ժը-
րաւանութեամբ համար կըլլաւ այս հը-
րամանը. խի երբ զինուոր մը կը
տեսնենք, որ իր թշնամիին կողմը
չկրնար տալ, կուզէ իր բանակին մէջ
ծածկուիլ կամ բոլորովին փախել,
և երբ կրտսէր շերտ է այն զինուոր-
քը, հոս ալ երկուքն նշանակութիւն
կուտայ: Իսկ երբ աւել զինուոր մը
կը տեսնենք, որ իր բանակին դադու-
նիքը թշնամիին կիմանցէ և այլ և
այլ համարներով իր բանակը թշն-
միին կը մնանցէ, այս զինուորին ալ
«փառ» կրնանք բաց շերտութեան պո-
րագանքին յայտնի է որ հոս շատ
բանք գէշ, ցած, աղաք, և այլն ըսել
է:

Հիմա կը հարցուի թէ «Մասնիկ»
մասնիկին «մերմագրով» յօդու-
մըն իր պարունակութենէն յայտնի
չէ՞ թէ փառն ինչ նշանակութեամբ
տեսնուած է, ասոր երեկեան համարով
մը չտարակուսիր. հետեւ արար յայտ-
նի է որ միւս բառերն ալ չարապո-
քործածուած են. փառն զի չկրնար ը-
լալ որ անարդարացի փերտագիր մը ան-
տարգման պարունակութիւն մը չա-
նենայ: Բայց և այնպէս այն բառե-
րուն մէկ բանիկն վրայ ալ դիտողու-
թիւն ընենք, որպէս զի համարակու-
թեան պարզամիտ մասն աւելի բա-
տուած և արդ գագաթար մ'աւելնայ:

Նախնիք «ինչ կենդանի ըլլալը»
խօսքը, երբեք «բառ» նշա-
նակութեամբ տուած չեն, և անոնց
հետեւ ուղղութեամբ որքիւր ալ չեն
կրնար տեսնել, փառն զի այս խօսքը
մինչև ջարդ միշտ նախատեսական մտք
գործածուած է, և ինչպիսի պարտն
սիրտ մը որ այս խօսքը բռնուց չըլ-
լանայ և լրջութեամբ չկանգնի. և
այս յայտնի աղաղակը մ'է որ հասա-
րակազ բնութեամբ մէջ այն եղանակ
զրուցումը, ամբար պարզապէս հաշմանի-
շանակութիւնն ունի խի երբ Պէկեան
էֆէնտին այս ճանապարհները չիտ-
տափնելու համար կը յաւանդի և կը
սրտէ թէ, «միտակ մարդն ու Աստ-
ուած է կենդանի», մեծ սխալման
մէջ կ'ընայ, և մեզ տալիս ասած
կըլլայ իրեն բաւել. թէ շատ աղէկ
կրնէր եթէ խօսելու փախաք ունե-
նալէ աւելի խորհելու իղձ ունենար,
և հետամուտ ըլլար որովհետ թէ ի-
րաքանչիւր պիտութիւն բառերն
ինչ նշանակութեամբ կ'աւանդեն. զոր
օրինակ, մերացեալ և թանձրացեալ
բառերը՝ քերականին համար ինչ զա-
ղափար որ կը յայտնեն նոյնը կը յայտ-
նեն նաեւ քանակազէտին ու ինչի-
տափային համար: Եթէ ոչ այսպէս խօ-
քիտակցութեամբ ուղղէր բառ ինչ նը-
շանակութիւններն և հոսկիս անոնց
տարբերութիւնները, կործնէր այն
ժամանակ իր փառներն պարզապէս և
բնականական ենթադրութեանց վը-

րայ հիմնել կ'ըլլաւ նախա-
միտակութիւնը: Երբ ընդարձակ
նշանակութեամբ կը նշանակէ բոլոր
գործարարները միախմբելով, որուն
մէջ կըրտնագահին մարդն ալ, անա-
տան ալ, սղարագ ալ, բայց ալ և այլն-
իսկ երբ կըրտնի զինեղանի * է տէր,
զինեղանին յաւանդելից և այլն, աս-
անք հրեկց երգման և ասլը զբոց
աներն են և անմահ կը նշանակեն:

Թէ և միւս բառերուն վրայ ալ
զանազան դիտողութիւններ կ'ընա-
յինք ընել, բայց արդէն ինքնին
պարզ բառեր ըլլալով տեսնող կ'հա-
մարիմք. միայն Պէկեան էֆէնտինի սո-
հարցումը պիտի ընենք թէ, երբ և
բնականական նիտակ մը մէջ արդա-
զան Պատրիարքը՝ փոխադրան էֆէն-
տինը՝ «Պատրիարք» բառ, ինչու Աստուած
ծոնորացաւ և եղաւ և յայտնուեց
զՊատրիարք Պատրիարքը. միթէ Պատր-
իարք էր բառ մ'է. —այլ բայց այդ ասե-
նին մէջ գայր չուէր այդ բառը նը-
մանապէս երբ Պէկեան էֆէնտինի Գ-
րքը — բառ, ինչու համար կըրտնա-
նայ. — փառն զի ինքը տեսնողն է. ու
այն նախնական բառերն իսկ՝ եթէ ի-
րենց ընդի նշանակութեամբ չտար-
բան անարդարան են. հայտնի ըլլալի
և ու աւել տոյն բառերն որոնց սլլ
և այլ բառ ական նշանակութիւններն
ամբողջ ճանաչելու անորդանքներ
են:

Այս ճանաչութիւնն ոչ քան պարզ
ըլլալէն վերջը, Պէկեան էֆէնտին եր-
կու ճանաչող կար. կոմ պէտք էր փո-
նի գործածած բառերը բուն խի ի-
րենց իմաստներով տեսնողացնել և
որովորտք գաւազանաւորել, կոմ
պէտք էր խոստանալ թէ ինչո՞ւն
վրայ համար ինչ նշանակութեամբ համար
չէ կըրտն պատուել չի պիտի բառեր
գործածել և օրինակ զի ինչո՞ւն
դիմել. փառն զի արդէն մէկ լեզուն ան-
հատական փոխանք չկրնար ըլլալ Եւ-
մենք բնաւ չէինք յուսոյ Պէկեան
էֆէնտին, որ ուղղապէս երեւոյթան
ալ է, Հայ լեզուն ուղղապէս խոսողիկ
ընէր, և Պատրիարքն ասեղի մ'աւել
(ասեղիին հայագէտ ըլլալն իր օգտին
մատակցելով ուղղելով) զայն այնքան
ստորեւագնէր անխոհեմ ամբողջութե-
ամբ մը համար, որուն արդարութե-
ամբ յայն ալ արդէն խոսող անհատա-
յած է: Բայց Պէկեան էֆէնտին թե-
րեւս ինչո՞ւր Պատրիարքարանի յանձ-
նուած ըլլալուն փոխադրած, միտակ
խի մեծ պատու մը տեսնէր ալ զը-
նէ այդ գառը չափերն և նկատմամբ,
որ յանձնարելոյն է, բայց հոգ չէ. փոք-
րեան մը համար ինչ և բանք թէ
չաւ աղէկ... Բայց երբ կարգը «էֆէ-
տին» բառերուն դաւալ ըլլայ, որ
Պատրիարքարանին պիտի յանձնէ, կոմ
թէ պիտի կ'ընէր տաճարական ատենին
մէջ այդ բառերն ալ բաւ հանց (բե-
փայր) աստձանել. և եթէ այս չկըր-
նայ ընել, այն ժամանակ այն աստ-
կերէն բառերն որովորտք ճանաչու-
թիւնն ան միւս հայերէն բառերուն
զեւ օրէնքն իւր վճիռը չտուած
հիմնականքն ատենի գոչակելը դըժ-
ւարին բուն մը չէ:

Մինակ խելուքին չտեսնելու կէ-
տը ասէ թէ ինչ համար ինչ նշանակութեամբ
կամ ինչ նկատմամբ Պէկեան է-
ֆէնտին այս յօդուածին թարգմանու-
թիւնը Պատրիարքարանի յանձնելու
ուսարարից. միթէ այդ յօդուածը
Պատրիարքարանի գաւազան ներս մը
ներսն ու գաւազան ներսն կ'ընէր ը-
լալ որ ուրիշ լեզու խօսի. կրնայ ը-
լալ որ իր նշանակութեամբ տարբեր ի-
մաստ մը տայ: Եւ Աստուածական խոր-

* Կենդանի՝ ուրիշ բառերու անդ ալ
գործածուած կալ:

Հաւաքն ալ որուն պիտի յանձնուի հա-
ւանակութեամբ այդ պարագայը, Պէկե-
ան էֆէնտին չորս մ'ընէր և
փառն աղաղակաւ համար, պիտի կըր-
նայ մը և համարակազ հատկացած էն
տարբեր հատկաց և մեկնել՝ աստեղ
ընդուն կուտութեամբ գէժ մեղան-
չելու և իր նախնական պաշտանն ու-
րաւարակաւ: — Մի հոս է խիստ
բոյն բուն աղին:

28 մայիս 1873 Տ. Մ. Մ. Մ.
Պատրիարք:

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱՆԻ ԿԱՆՈՒՆ

Ի ՆԱԽԱՅ ԼԱՆԿԱՆ ԶՈՐԵՆԻ ԶՈՐ	
ԼԵՂՈՒ ԽՈՐՈՒ ԼԱՆԿԱՆ	
ԿԱՆՈՒՆ	ԶԵՆ
Կախող. զուգակին գումարը	2817
Մեծ. Կիւմարիէրան էֆէնտին	360
» Ստեփան էֆ. փոխադրան	120
» Տիգրան » Երանդան	120
» Սարգիս » Թորոսան	120
» Համբարձում խելիկեան	60
» Աւետիկ » Ալիսան Տիգրի	60
» Քրիստոստոս » Կապրուտան	60
» Մեղան » Հոսեան	60
Մեծ. Սարգիս Վ. Ալաւ կրեան	40
Մեծ. Յակոբ էֆ. Ստեփան	30
» Մեղան » Պատկերանեան	23 20
» Համբարձում » Մ. Կիւմարիէրան	23 20
» Մատթէոսան Եղորդ	23 20
	3917 20

ՏՆՏԵՆԱԿԱՆ

Այս զանազանութիւնները և բնական
հանգամանք, երկրի, կիսնայի, ծնող եւտն,
աւաղաթեան, հարստութեան այս հա-
կապակերներն՝ անիլա տարբերութիւն
ներ կը գնեն մարդոց մէջ. այսինքն ան-
հատարութիւն հարստութեանց և ան-
հատարութիւն փոխադրանքի որ գերմարդ-
կացին խելանութեան մի կողմէն և ան-
ցող յարակազ անիլապիտան և բնական
կրտսէրութեան մէջ, և որոց համար չիքնար
ընդհանրութեամբ մեկտալութիւն:

Պակայն անհատարութեան անբնա-
կան պատճառներ ալ կ'անձ տեսնու-
թեանց, զեղծմանց և սխալ օրինակութե-
անց արդիւնք գործ զիտութեան պաշ-
տանէն ցոյց տալ օրէնքից: Երբ զի
բաւարարող քանի որ յապաւորութիւն
զեղծման ու մեղմութեամբ ինչն աղա-
ցուցութիւն և քանի որ կրտսէրական կար-
գին փերտագաւազն հարաւոր է: Եւ հա-
ւատարութեան անիլապիտան պատճառներն
հետեւեալ կը նշանակեն. զապարտելու
թեան յաւաքողութեանց և որուն ու-
մեկն ունի իր նպատակը բարոյական և
անանական հարստութեանց օրինակութե-
անց:

Հարստութեանց անհատարութիւն
նը: Երբ երկու ծայրերն են մեծափա-
թում շտապութեան ու չքաւորութեան
վիշտեր ու տուտապանքներ ունի. բայց
այս անպատեհութեանց հետ իւր ընդի-
րական և նախախտման օրն ունենի
ալ չեն կրնար ժխտուիլ: Մարդիկ ինչ
խիտանէ՞ զխոստանութեանն աստեղ
կապակութեան մէջ, և զիտաւոր շտա-
պութեան անիլապիտան ինչո՞ւն
որ. ամենայն ժամանակ ինչ կուտել յը-
նեն: Մարմին և մասն փոխ փոխ ան-
թիւնը կը գրգռէ մարդկային ճարտարու-
թեան անեն հիւզերուն մէջ:

ԵՐԵՎԱՆԻ

Ընկերակցութիւնն և Քաղաքական
տնտեսութիւնը համարանքն չեն ան Եւ-
րոպայի բառին իմաստին վերայ, որ հա-
տարակազ կարծեալ իմաստաւորութեանն
թիւն միւս եղանակ յաւանդու:

Ընկերակցութեանց պարագային շատերն
այս կարծիքն ամբողջ կըրտն թէ երկրի
մի, աղի մի, քաղաքի մի, զիտ մի բա-
ւար մարդիկ կ'ընեն նախախտման ըն-
տանի մի կողմէն, կուտարարներ մարդոց
որ կրնան եզրայ տարբերութեան բարձր
շտանութեանց: Սոր համար հարկաւ
բնաւ են ինչո՞ւր ինչ հոսեան մարդիկ
ինչո՞ւն իրան ենք միշտ կ'ընեն հիւստակ
ինչիւ, և ուրիշ հիւստակներ իրենց զրա-
կաւ տարբերութեան անենայ: Այս անիլա-
պիտան կուտելն որ օրէնքն կ'ընայ:

Թիւն հարմար է: Երբ զի ուրաւութիւնն
ընդարձակ և ինչո՞ւն ինչն ալ հա-
մեմատարար անիլապի:

Քաղաքական տնտեսութիւնն այս են.
Թաղութեան պատարարը կը զուգնէ. փոք-
միւս արդիւնքները կը հաստատու թէ
պաշտանական տարբերութեան գիւրաւ. ուղ-
րաւարութեան ու տնտեսականութեան
կուտարարութեան օրէնքները և ինչո՞ւն
պարտութիւնն անիլապի: Երբ ինչո՞ւն
մէջ: Այստեղ ինչո՞ւն և հոսեանքն
պարտութեան գոյալուն յարկաւ ու զո-
վորութեան հոգին մեծ անուշ մ'աւանդ-
լալ տարբերութեան և ինչո՞ւն օրաւորական
կաւ անհատական օրաւորութիւնը ինչո՞ւն
թիւն և զարման մի կուտայ ինչո՞ւն տա-
ւաղապար: Իրենց համար անիլապի անիլա-
պի և տարբար միջոցն ինչո՞ւն իրենց
բարեկեցութեան անիլապի անիլապի քա-
ղաքեան: Երբ անիլապի և ինչո՞ւն անիլապի
տնտեսութեան և համարանքն նախախտ-
ութեամբ: Ինչո՞ւն օր օրան ենք ինչո՞ւն
զիտան մէջ յապաւորութեան փերտալա-
սած ժամանակներ: և ինչո՞ւն զիտան մէջ
Պարտութեան և Ուրաւութեան վերայ
խոսած ժամանակներ:

Երբ
ՍԻՐԵՆԻՆ ԳԱՂԱՊԱՊԱՆ ՏՆՏԵՆԱԿԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ

Կախողութեան զուգակին Մահմանգը-
րութեան տարբարութիւն հանդիսաւոր
մասնաւորութիւնն ինչո՞ւն ժամանակ-
ներն ինչո՞ւն ինչո՞ւն ինչո՞ւն ինչո՞ւն
ինչո՞ւն կ'ընայ մեկ թէ Մանդիտան
ընկերութեան մասնաւորութիւնն չէ
ունեցած այս գործին, այլ Մեծ. Մար-
գար աղա ինչո՞ւն միտակ իւր փո-
րայ տաւ Եր հանդիսաւոր պաշտո-
նը և շոք եւտն փոխած: Ինչո՞ւն
վրայ Մանդիտան և Արաւիկան
փոքր տնտեսութիւն:

Կանկայի Մեր ընկերութեան հա-
մար ալ նոյն բառն է ինչ, բայց ինչո՞ւն
կը տրուի մեկ թէ ինչո՞ւն ընկերու-
թեան անիլապիութեան և ուրիշ անիլա-
կապակութեան մասնաւորութիւնն մ'է
հանդիսաւոր, որ նոյնպէս մեծ գա-
մար մը կ'ընեն բոլոր է:

ՆՈՒՆԱԿԱՆ

Կայսերական զորայ համար վեց
հարկերն աստեղ հարկը չալի պէտք
եղած և արդէն զեւհատարութեան
զրուցումն մեկ համար քանակութե-
անցն անիլապիութեան ինչո՞ւն թաղ-
իտի Յրանդութեան վերջնական զը-
նահատարութիւնը պիտի կուտար յաւա-
քիկայ հիւզ-չարթի որ մայիս 31ին ի
Տարի Շուրա:

Կայսերական կայսերական պաշտան
խոհարարներուն պէտք եղած հոգաւա-
տին զեւհատարութեանն ալ նոյն օրն պի-
տի կուտարի պարտութեան ի Տարի Շուրա:
Աստի ինչո՞ւն պարտութեան ժամա-
կարարութեան յանձնարար եղող արդ-
պաշտանութեան կը հարկաւ ինչ ինչ-
եալ օրը ի Տարի Շուրա ըլլալը գը-
նահատարութեան անիլապի զտեսիլ:

29 մայիս 1873 ի Գաւառ Սպարապետի

ԻԼԵՆ

Սէքսէն սէքսէն սէքսէն աս-
հարկ ինչո՞ւն ինչո՞ւն ինչո՞ւն հետեւ
ալ օրն անիլապի տնտեսական փոխաւա-
ւար փար ինչ, ինչո՞ւն սէքսէն օրն օրն
սէքսէն մայիսներն ինչո՞ւն ինչո՞ւն ինչո՞ւն
խոտարէ ինչ մէկ ինչո՞ւն կէտիլաւոր
պէտքները տեսնու ինչ պաշտանութեան
հոս ինչո՞ւն անիլապի տնտեսական
փոխաւաւորութեան օրն օրն ինչո՞ւն
ընաւ ինչո՞ւն օրն օրն օրն օրն օրն օրն
արդէն մայիսներն օրն օրն ինչո՞ւն
օրն օրն:

23 ինչո՞ւն 1873 Պարտ Սէքսէն

